

การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง Political Communication of Politicians

พัททอล เสวตวรรณ¹ พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์²
PuttadolSwadwun, Phrakru Uthaikitpiphut

บทคัดย่อ (Abstract)

การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองจากอดีตจนถึงปัจจุบันตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ล้วนมีวาทกรรมทางการเมืองมาตลอด ต่างกันแต่ในอดีตไม่มีสื่อสารให้รู้กันมากนัก เห็นมีแต่หลักศิลาจารึก จดหมายเหตุเท่านั้น ตำรามีน้อยมาก แต่การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองนั้นมีมากมายนับไม่ถ้วน และกระบวนการสร้างการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองเองยังสลับซับซ้อน มีผลเสียโดยตรงต่อฝ่ายตรงกันข้ามกับฝ่ายตนเอง ฉะนั้นฝ่ายผู้ที่ได้รับข่าวสารและผู้ส่งสารทางการเมือง จึงควรใช้จิตสำนึกในการสับรับฟังควรพิจารณาข้อมูลทางการเมืองอย่างละเอียดถี่ถ้วนเป็นธรรมว่าพูดอย่างไรทำอย่างไรนั้นตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และกระบวนการสร้างวาทกรรมควรเป็นไปตามหลักผลประโยชน์ส่วนรวม

คำสำคัญ (Keywords): การสื่อสาร; การเมือง; นักการเมือง

Abstract

Political communication of politiciansFrom the past to the presentSince the Sukhothai eraUntil Rattanakosinthere are Political discourse throughout. Different, but in the pastThere is no communication to know each other much. But the inscription SilasOnly archivesThere are too few textbooks.But there is a lot of political communication among politicians.And the process of political communication politicians themselves are complex.Directly affect the opposition parties themselves. Therefore, parties who have received the news and political messenger. Awareness should be heard in the hearing to consider political data thoroughly justified. According to the principles of BuddhismAnd renders the process should be based on public interest.

Received: 2021-11-29 **Revised:** 2021-12-17 **Accepted:** 2021-12-19

¹ วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Uthai Thani Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: selaphum.academic@gmail.com

² วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Uthai Thani Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Keyword: Communication; Politics; Politician

บทนำ (Introduction)

คำว่า การสื่อสารทางการเมืองนี้ เราได้ยินได้ฟังข้อมูลข่าวสารมีการสื่อสารทางสื่อกระแสหลัก เช่นวิทยุ วิทยุกระจายเสียง เครื่องเสียงตามสาย โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สิ่งตีพิมพ์มากมาย ฯลฯ และสื่อใหม่ เช่น ไลน์ (line) เฟสบุ๊ก (Face Book) อินช่าแกรมซ์ สิ่งตีพิมพ์มากมาย แต่ย้อนไปเจ็ดร้อยกว่าปีกว่า ไม่นับเคยกับศัพท์ว่า การเมืองมากนัก อาจจะเป็นไปได้ว่า มีศัพท์อื่นที่ดูเหมือนว่าจะใช้แทนกันอยู่แล้ว เช่นคำว่า “การปกครอง” “ความบ้าน ความเมือง” ดังปรากฏปรากฏ เนื้อความตอนหนึ่งในหนังสือ ไตรภูมิพระร่วง บทพระนิพนธ์ของพระยาสิทธิ ซึ่งนิพนธ์ไว้ใน พ.ศ. 1888 ใช้คำว่า ความบ้าน ความเมือง ว่า “อันว่าลูกแก้วแห่งพระองค์คือพระมหากษัตริราชราชนั้น จึงกราบทูลแก่พญาจักรพรรดิราช ผู้บิดาตั้งนี้ว่า ข้าแต่สมเด็จพระราชาบิดาเจ้า แต่นี้ไปเบื้องหน้าอันว่า ความบ้าน ความเมือง และราชกิจอันใด ๆ ก็ดี ขออย่าให้เคืองพระราชหฤทัยพระองค์เจ้าเลย ขอพระองค์เจ้าอยู่เสวยสุขทุกประการเถิด ส่วนอันว่าความบ้าน ความเมือง กิจการใด ๆ ก็ดีไว้ให้พนักงน ตูข้าทั้ง 2 หากรู้ว่าแต่งให้จงชอบธรรมทุกอันแล้วแต่วันนั้นไปพญาจักรพรรดิราชหาความกังวล ความบ้าน ความเมืองและกิจการใด ๆ ก็ดี มิได้อาวรณ์สักสิ่งเลย (สมเด็จพระเจ้าพระยาอัครราชานุภาพ, 2489) การสื่อสารทางการเมือง (political communication) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะ ความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ทาง การเมืองระหว่างบุคคล ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง โดยระบบการเมืองหรือรัฐบาลจะได้หาช่องทางให้ประชาชนได้รับทราบนโยบาย และกิจกรรมของรัฐบาลกับการที่ประชาชนจะได้เรียนรู้ถึงนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน โดยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือมากกว่านั้น เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทางการเมือง (อัญญา ไยทอง, 2548) สังคมระบอบประชาธิปไตยเป็นสังคมที่มุ่งส่งเสริมและให้ความสำคัญแก่ประชาชน โดยส่วนรวม ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการปกครองประเทศ โดยการแสดงเจตนารมณ์ผ่านทาง ผู้แทนของตน คำว่า ประชาธิปไตย หรือ democracy เป็นคำ ในภาษากรีก มาจากคำ ว่า demos ซึ่งหมายถึงประชาชน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (government of the people, by the people, and for the people) นั้น คือ สังคมระบอบประชาธิปไตยต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศประชาชนย่อมมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันและอย่างเสมอภาคกัน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญต้องการให้เกิดความเห็นร่วมกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง ความเห็นพ้องต้องกัน (consensus) นี้ จะต้องเป็นความเห็นของประชาชนทั่วไปภายในรัฐ ฉะนั้นความเห็นพ้องต้องกันจึงเป็นวัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางของประชาธิปไตย และเมื่อประชาธิปไตยต้องการความเห็นพ้อง ดังนั้นจึงต้องมีวิธีการนานาประการที่จะทำให้ได้มาซึ่งความเห็นพ้องนี้ ซึ่งมีทั้งการอภิปราย โต้เถียง การแสดง ความคิดเห็น เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการปกครองบ้านเมืองได้ดังกล่าวนั้นแล้ว และสามารถแสดง

ความคิดเห็นอย่างอิสระมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยอาศัยเสียงข้างมากเป็นสำคัญ ดังสุภาษิตโรมันที่ว่า “เสียงประชาชน คือ เสียงสวรรค์” (VoxPopuli, Vox Dei) อย่างไรก็ตาม สิทธิและเสรีภาพของประชาชนก็ต้องอยู่ภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย เพราะระบอบประชาธิปไตยเคารพในความเป็นธรรม เหตุผล เมตตาธรรม ความศรัทธาในมนุษยชาติ (faith in man) และความเคารพในเกียรติภูมิแห่งมนุษยชน (Human dignity) ฉะนั้นทุกหน่วยงานองค์กรสถาบันจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ ทั้งสิ้นการประชาสัมพันธ์จึงมีความสำคัญหรือมีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นการติดต่อสื่อสารในระบบสองทางขององค์การสถาบัน (Two-way Communication) เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีแก่ประชาชน เช่นหน่วยงานของรัฐสื่อสารประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มประชาชน ขณะเดียวกันก็รับฟังความคิดเห็นหรือประชามติจากประชาชนซึ่งหลักการนี้มีส่วนสนับสนุนประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก และโดยที่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยยึดถืออำนาจสูงสุดว่าเป็นของประชาชน ฉะนั้นจึงมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย ให้สอดคล้องกับความต้องการของตน สิ่งนี้คือหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ซึ่ง จะช่วยเอื้ออำนวยและส่งเสริมบทบาทประชาสัมพันธ์ในสังคมประชาธิปไตย (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2544) ดังนั้นการสื่อสารทางการเมือง จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนได้รับรู้และเรียนรู้ ประสพการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ นับได้ว่าการสื่อสารทางการเมือง เป็นปัจจัยที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การเมืองเป็นเรื่องของการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ การจัดสรรทรัพยากรอันมีอยู่จำกัดในสังคมให้กระจายตัวอย่างเป็นธรรม การเมืองจึงเป็นเรื่องของ “การใช้และการควบคุมอำนาจ” ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม ทำให้การสื่อสารเป็นกลไกสำคัญทางการเมืองที่จะเชื่อมโยงผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การเมืองจึงผูกพันอยู่กับการสื่อสารจนไม่สามารถแยกจากกันได้ (เสถียร เขยประทับ, 2540)

จะเห็นได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองที่เราได้ยินได้ฟังทุกวันนี้จากนักการเมืองมีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงทุกวันนี้เพื่อใช้ในการสื่อสารจากผู้บังคับบัญชาไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการ การสื่อสารจึงจัดว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการเมืองเป็นอย่างมาก

ความหมายของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

การสื่อสาร (Communication) เป็นพฤติกรรมขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารเป็นรากฐานของกิจกรรมทางสังคมและการเมืองทุกชนิด มนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองและอาศัยการสื่อสารเพื่อให้การอยู่ร่วมกันกับผู้คนในสังคมเป็นไปโดยปกติสุข ซึ่งการสื่อสารมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Communication อันมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Communis แปลว่า ความเหมือนกัน ความร่วมกัน ดังนั้น ถ้าแปลความตามรากศัพท์เดิมย่อหมายถึงความว่า เมื่อใดที่มนุษย์ทำการสื่อสาร ย่อมหมายถึงว่าเขากำลังทำกิจกรรมที่มุ่งสร้างความเหมือนกันหรือความ

คล้ายคลึงกันให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การสื่อสาร คือ การที่มนุษย์พยายามที่จะแลกเปลี่ยน (Share) ข้อมูลข่าวสาร (Information) ความคิด (Idea) และทัศนคติ (Attitude) ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้มีนักวิชาการเกี่ยวกับการสื่อสารแนวคิดและความหมายของการสื่อสารไว้ดังนี้ (ประมะ สตะเวทิน, 2543) เมื่อการเมืองคือเรื่องของอำนาจ การสื่อสารทางการเมืองจึงหมายถึงการถ่ายทอดความหมาย สัญญาณ หรือ สัญลักษณ์ระหว่างบุคคล เพื่อต้องการมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในสังคม (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2530) ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงหมายถึงกิจกรรมสื่อสารทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) หรือพื้นที่ส่วนตัว (Private Sphere) แต่ในการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองครั้งนี้จะใช้ศัพท์การสื่อสารทางการเมืองในความหมายแคบซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

การสื่อสาร หมายถึง การติดต่อกันระหว่างมนุษย์เพื่อทำให้รับรู้เรื่องราวอันมีความหมายร่วมกัน และเกิดการตอบสนองต่อกัน (สวณิต ยมาภัย, 2547) นันทนา นันทวโรภาส ได้อธิบายนิยามการสื่อสารทางการเมืองของ Manuel ParesiMaicas ไว้ 4 ข้อ ดังนี้ (นันทนา นันทวโรภาส, 2558)

1. การสื่อสารใด ๆ ที่สัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับบริบททางสังคม อันได้แก่ รัฐบาล พรรคการเมือง กลุ่มกดดันทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้อาจเป็นทั้งผู้ส่งหรือผู้รับสาร
2. การสื่อสารทางการเมืองเป็นเรื่องของการโน้มน้าวใจ จัดกระทำ หรือการหลอกลวง เพื่อจะนำไปสู่อำนาจ อุดมการณ์ ผลประโยชน์ ความขัดแย้ง ประชามติ ฯลฯ
3. การสื่อสารนี้อาจเป็นไปในรูปแบบของข่าว เหตุการณ์เสมือนจริง การโฆษณาชวนเชื่อ การเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง โดยวิธีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์
4. การสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวข้องกับการตลาดทางการเมือง โดยเฉพาะกระบวนการเลือกตั้ง การหยังเสียง อันเป็นเครื่องมือสำคัญในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

Michael Rush and Phillip Althoff นิยามการสื่อสารทางการเมือง คือการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างสังคมกับระบบการเมือง และได้อธิบายเสริมว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นองค์ประกอบที่อยู่ในสถานะไม่หยุดนิ่ง กระบวนการต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น การกล่อมเกลாதทางการเมือง การคัดสรรบุคคลเข้าสู่ระบบการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองล้วนต้องพึ่งพาอาศัยการสื่อสารทางการเมืองทั้งสิ้น

Robert E. Denton and Gary C. Woodward นิยามความหมายที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยเน้นถึงการสื่อสารเกี่ยวกับภารกิจที่รัฐกระทำ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงหมายถึง “การอภิปรายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ (รายได้ของรัฐ) อำนาจหน้าที่ (ใครรับมอบอำนาจในการออกกฎหมายหรือในการตัดสินใจทางการบริหารและนิติบัญญัติ) และมาตรการต่าง ๆ ของรัฐ (การให้รางวัลและการลงโทษ)” (Robert E. Denton and Gary C. Woodward, 1990)

Warren K Agee, Phillip H. Ault and Edwin Emery ระบุว่า การสื่อสารทางการเมือง “เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะ ความคิดเห็น และประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง” (สุภาภรณ์ ดิ่งอินทร์, 2553)

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ค่านิยม อุดมการณ์ทางการเมือง ภายในระบบการเมืองอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งฉายภาพให้เห็นถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์กระทำในทางการเมืองการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นความพยายามที่จะใช้ประโยชน์จากกิจกรรมพื้นฐานของมนุษย์ในสังคมที่ต้องมีการสื่อสารถึงกัน ผสานกับความต้องการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของการเมืองที่ต้องมีการโน้มน้าวชี้แนะเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การสื่อสารทางการเมืองจึงไม่ใช่เรื่องของชะตากรรมหรือความบังเอิญที่กำหนดโดยสิ่งเหนือธรรมชาติ หากแต่เป็นเรื่องของศักยภาพและเจตจำนงที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดเอง (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2545) จากการให้ความหมายของคำว่า “การสื่อสาร” ของนักวิชาการจะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่ง โดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารจนสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดสาร (Message) จากผู้ส่งสาร (Sender) ไปยัง ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านช่องทางสื่อ (Channel) เพื่อการรับรู้เรื่องราวอันมีความหมายร่วมกัน และเกิดการตอบสนองต่อกัน

องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสารตามแนวคิด “S M C R” ของ David K. Berlo ที่จะต้องเริ่มจากผู้ส่งสาร (Sender) ทำการส่งข่าวสารออกไป (Message) ด้วยวิธีการหรือใช้สื่อเป็นตัวกลาง (Channel) ในการนำสารไปสู่ผู้รับสาร (Receiver) แนวคิดของ Berlo เป็นแบบจำลองที่ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบของการสื่อสารและกระบวนการสื่อสารโดยทั่วไป มีความเหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานให้แก่ นักวิชาการด้านการสื่อสารทางการเมืองนำไปพัฒนาต่อยอดให้มีความเฉพาะเจาะจงต่อการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองมากขึ้น Michael Gurevich and Jay G. Blumler ได้พัฒนาองค์ประกอบและกระบวนการสื่อสารขึ้นมา มีจุดเด่นอยู่ที่การนำสื่อมวลชนมาเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองร่วมกับฝ่ายการเมืองหรือนักการเมือง ซึ่งโดยปกติแล้วสื่อมวลชนมักถูกจัดให้เป็นช่องทาง (Channel) ในกระบวนการสื่อสารและเพิ่มความเป็นการเมืองเข้าไปในกระบวนการสื่อสารด้วยการกำหนดเป้าหมายของการสื่อสารให้ชัดเจนมากขึ้น ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงองค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสารทางการเมืองตามที่เสนอของ Michael Gurevitch and Jay G. Blumler ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552)

1. ผู้ส่งสาร ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ แหล่งข่าว ซึ่งได้แก่รัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดันฝ่ายประชาชน ฯลฯ และอีกกลุ่มหนึ่งคือสื่อมวลชน

ในบางกรณีสื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นเพียงช่องทางนำเสนอข่าวสาร แต่ในหลายกรณีสื่อมวลชนก็สามารถแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองได้ เช่น บทวิเคราะห์ทางการเมือง การตั้งฉายานาม เป็นต้น

2. เนื้อหาของข่าวสาร มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในความหมายของการจัดสรร การต่อสู้ การแย่งชิงปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับส่วนรวม เช่น การเลือกตั้ง การแก้ไขกฎหมาย การทำงานของหน่วยงานรัฐ ฯลฯ ดังนั้นตัวบุคคลที่ปรากฏในข่าวสารจึงมีสถานะเป็นบุคคลสาธารณะและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม

3. ช่องทาง แบ่งได้เป็น ช่องทางที่ได้มาของข่าวสาร และช่องทางเผยแพร่ของข่าวสาร ประกอบด้วยช่องทางที่เป็นทางการ เช่น การแถลงข่าวของพรรคการเมือง การให้สัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรี การแถลงผลงานของรัฐบาล ฯลฯ และช่องทางที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสื่อมวลชนสามารถควบคุมช่องทางได้ เช่น การเจาะข่าวด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร หรือการเลือกสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

4. เป้าหมายของการส่งสาร การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือของการใช้อำนาจเข้ามาจัดการกับสถานะที่เป็นอยู่ให้เป็นที่พอใจตามเจตจำนงของผู้กระทำ การจึงทำให้เป็นการสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อ “โน้มน้าวใจ” (Persuasion)

5. ผู้รับสาร ในแบบจำลองนี้ผู้รับสาร คือ เป้าหมายของผู้ส่งสารที่เป็นตัวแสดงทางการเมืองและกลุ่มสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้เป็นการสื่อสารทางการเมืองแบบทางเดียว (One-way Communication) ที่ให้ความสำคัญต่อผู้ส่งสาร

สรุปองค์ประกอบของกระบวนการติดต่อสื่อสาร อาจสรุปได้ว่า ผู้ส่งสารอาจเป็นคน ๆ เดียวหรือหลายคนก็ได้ที่พูดเขียน หรือแสดงกิริยาท่าทางให้บุคคลหรือองค์การอื่นทราบ โดยมีปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระดับของสังคมและวัฒนธรรม เพื่อทำหน้าที่ส่งสารผ่านช่องทางไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจเป็นคน ๆ หนึ่งหรือองค์การก็ได้ การที่ผู้รับสารจะได้รับสารครบถ้วนแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยในตัวของผู้รับสาร อันได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระดับของสังคมและวัฒนธรรมของผู้รับสาร โดยที่ผู้ส่งสารกับผู้รับสารมีปัจจัยที่ส่งผลสำคัญในการทำหน้าที่ของตนเหมือนกัน และเมื่อมีการส่งสารไป ยังผู้รับสารแล้วย่อมเกิดผลของการสื่อสารมีผลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้ ทักษะคิด หรือพฤติกรรมในตัวของผู้รับสารได้ขั้นตอนสุดท้าย คือ เกิดการโต้ตอบสารที่ส่งมา ก็คือ การตอบกลับ หรือปฏิกริยาตอบสนองนั่นเอง

ลักษณะของการสื่อสารที่เป็นการเมืองของนักการเมือง

ลักษณะที่กำหนดให้การสื่อสารใดเป็นการสื่อสารทางการเมืองหรือไม่เน้นการตัดสินใจโดยยึดองค์ประกอบของการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เลยจะทำให้ประสบกับความยุ่งยากและซับซ้อน ฉะนั้น เสถียร เขยประทับ จึงมีความเห็นว่าการสื่อสารใดจะเป็น

การเมืองสามารถพิจารณาได้จากแบบจำลองการสื่อสารของ Harold D.Lasswell ที่ว่า “ใครพูดอะไร ผ่านช่องทางไหน ถึงใคร แล้วทำให้เกิดผลอะไร” และได้สรุปว่าควรพิจารณาจากผลทางการเมืองของการสื่อสาร ซึ่งอาจเกิดจากแหล่งสาร สาร ช่องทางหรือผู้รับสารก็ได้ สอดคล้องกับ Brian McNair และ Robert E. Denton and Gary C.Woodward ที่เห็นว่า การสื่อสารจะเป็นการเมืองได้นั้นจะต้องเป็นการสื่อสารที่มีเป้าหมายทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ

1. การสื่อสารทุกรูปแบบซึ่งกระทำโดยนักการเมืองและตัวแสดงทางการเมืองอื่นๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง
2. การสื่อสารที่ส่งถึงนักการเมืองหรือตัวแสดงทางการเมืองซึ่งกระทำโดยผู้ที่ไม่ใช่นักการเมืองเช่นผู้ออกเสียงลงคะแนนนักเขียนบทความหนังสือพิมพ์
3. การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองและตัวแสดงทางการเมืองและกิจกรรมที่พวกเขากระทำซึ่งปรากฏในการรายงานข่าวบรรณาธิการและสื่อมวลชนในรูปแบบอื่นๆ ที่อธิบายเกี่ยวกับการเมือง

สรุปว่าทุกสิ่งทุกอย่างคือการสื่อสารทางการเมืองกล่าวคือ ไม่เพียงแต่วจนภาษา (Verbal language) อันได้แก่ภาษาพูดหรือหรือเขียนเท่านั้นหากแต่รวมถึงการสื่อความหมายที่สามารถมองเห็นได้ด้วยสายตาหรือที่เรียกว่าวจนภาษา (Non-verbal language) เช่นเครื่องแต่งกายการแต่งหน้าทรงผมตราสัญลักษณ์ภาษากาย (Body language) เป็นต้นซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสร้างภาพลักษณ์ (Image) หรืออัตลักษณ์ (Identity) ให้กับผู้ส่งสาร

ค่านิยมของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

ในการให้ค่านิยมว่า “การสื่อสารทางการเมือง” คืออะไรนั้น ในที่นี้จะใช้ทัศนะของกูเรวิช และ บรูมเลอร์ที่เลียนเอาแบบจำลององค์ประกอบการสื่อสารมาใช้อธิบายการสื่อสารทางการเมืองดังนี้

1. ในระดับผู้ส่งสาร จะประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 2 กลุ่มใหญ่ ๆ กลุ่มแรก คือ แหล่งข่าว ซึ่งอาจจะเป็นรัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดันฝ่ายประชาชน ฯลฯ และอีกกลุ่มหนึ่ง คือ สื่อมวลชนเอง ในบางกรณีสื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นเพียงช่องทางนำเสนอข่าวสารข้อมูลที่แหล่งข่าวส่งมาให้ แต่ในหลายกรณีสื่อมวลชนเองก็สามารถจะแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งข่าวสารทางการเมืองได้ เช่น ในรูปแบบของบทวิเคราะห์ทางการเมือง การตั้งฉายานาม เป็นต้น

2. สำหรับเนื้อหาของข่าวสาร จะมีลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในความหมายของการจัดสรร การต่อสู้ แย่งชิง ปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของเนื้อหาทางการเมือง ก็คือ เป็นเรื่องราวที่อยู่ในบริบทของสาธารณะ (Public Affairs) เช่น เรื่องการเลือกตั้ง การแก้ไขกฎหมาย การทำงานของหน่วยงานของรัฐ ฯลฯ ตัวบุคคลที่อยู่ในข่าวสารจึงเป็นบุคคลสาธารณะ (Public Figures) และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม (Public Interest)

3. ช่องทางสำหรับการได้มาซึ่งข่าวสารและการเผยแพร่ข่าวสาร เป็นไปตามหลักการสื่อสารมวลชนโดยทั่วไป กล่าวคือ มีทั้งรูปแบบที่เป็นแบบฉบับเป็นทางการ เช่น พรรค การเมืองเปิด แดงข่าวนายกรัฐมนตรีนิตให้สัมภาษณ์ ฯลฯ รวมทั้งรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสื่อมวลชนสามารถควบคุมช่องทางได้มากขึ้น เช่น การเจาะข่าวด้วยการค้นคว้าเอกสารหรือเลือกสัมภาษณ์ข้าราชการชั้นผู้น้อยที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเหตุการณ์ เป็นต้น

4. คุณลักษณะที่สำคัญของการสื่อสารทางการเมือง ก็คือ เป้าหมายของการส่งข่าวสาร ดังที่กล่าวมาแล้วว่า “การเมือง” เป็นเรื่องของการใช้อำนาจมาจัดการกับสถานะที่เป็นอยู่ให้เป็นไปตามเจตนาจำนงของผู้กระทำการ ดังนั้น การสื่อสารทางการเมืองย่อมเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้อำนาจ เช่นนั้น ลักษณะของการสื่อสารทางการเมืองจึงต้องเป็นรูปแบบหนึ่งของการโน้มน้าวใจ (Persuasive Communication)

สรุปสื่อสารทางการเมืองในสายตาของประชาชนทั่วไป มักมีลักษณะเป็น “การสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อการครอบงำ” ซึ่งดูติดลบไปยิ่งกว่าการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวเสียอีก และอาจจะเนื่องมาจากคุณลักษณะดังกล่าวนี้เองทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งมีปฏิกิริยาตอบโต้กับการสื่อสารทางการเมืองอยู่ 2 แบบ แบบแรก คือ กลัวและหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสาร (เช่น กลุ่มผู้หญิงที่ไม่อยากยุ่งกับการเมืองเพราะเป็นเรื่องโหดร้ายสกปรก) อีกแบบหนึ่ง คือ ทำให้คนเบื่อและเลิกติดตามข่าวสารทางการเมือง ปฏิกริยาทั้งสองแบบนี้ นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีเงื่อนไขเบื้องต้น คือ ประชาชนต้องตัดสินใจเองและปกครองตัวเองด้วยการติดตามข่าวสารการเมืองอย่างเพียงพอ

ทิศทางของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

Lilleker ได้อธิบายว่าทิศทางการสื่อสารข้อมูลทางการเมืองในยุคโบราณมีลักษณะเป็นเส้นตรงจากบนลงสู่ล่าง จากผู้นำสู่ประชาชนเนื่องจากพื้นที่ทางการเมืองเป็นของชนชั้นปกครอง การสื่อสารไปสู่ประชาชนจึงเป็นการสั่งการการแจ้งให้ทราบทั้งประชาชนมีบทบาทน้อยจึงทำให้การสื่อสารจากล่างขึ้นสู่บนมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยมากแต่อย่างไรก็ตามระบอบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยเป้าหมายที่หลากหลายส่งผลให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มต่าง ๆ การสื่อสารทางการเมืองจึงทำให้เกิดความเข้าใจเรียนรู้ระหว่างกันและในขณะเดียวกันก็กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันเพื่อชิงพื้นที่สื่อ ในสถานะเช่นนี้การสื่อสารทางการเมืองจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ส่วนข่าวสารจากกลุ่มใดจะมีพลังมากเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มที่ส่งสาร ระดับการสนับสนุนและกลยุทธ์ที่ใช้ในการสื่อสาร ดังนั้นกระบวนการสื่อสารทางการเมืองจึงมีความซับซ้อนมากกว่ายุคโบราณ (อลงกรณ์ อรรคแสง, 2553)

ทั้งนี้ในทัศนะของศุภชัยยะประภาสและปิยากรหวิงมหาพรเห็นว่าทิศทางการสื่อสารทางการเมืองมีความเชื่อมโยงกับรูปแบบของระบอบการเมืองกล่าวคือรัฐบาลจะสื่อสารไปถึงประชาชนในรูปแบบใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับระบอบการเมืองการปกครองของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ

กล่าวคือประเทศที่ใช้ระบบการปกครองแบบอำนาจนิยมจะใช้การสื่อสารแบบทางเดียว (One-way communication) เพื่อแจ้งข่าวสารการดำเนินการต่าง ๆ ให้ประชาชนรับทราบโดยไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ของประชาชนในขณะที่ประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยจะใช้การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) ที่นอกจากรัฐบาลจะมีบทบาทเป็นผู้ส่งสารแล้วยังเป็นผู้รับสารเช่นข้อเรียกร้องคำวิจารณ์จากประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง (ศุภชัย ยาวะประภาษ และ ปิยากร หวังมหาพร, 2557)

สรุปว่านอกจากรูปแบบของระบบการปกครองแล้วยังมีปัจจัยอื่นที่มีผลต่อทิศทางการสื่อสารของสถาบันการเมืองนั่นคือเป้าหมายในการสื่อสารหากสถาบันทางการเมืองมีเป้าหมายของการสื่อสารที่มุ่งโน้มน้าวจิตใจหรือกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกร่วมของสังคมจะทำให้ทิศทางการสื่อสารเป็นการสื่อสารทิศทางเดียว (One-way communication) ซึ่งเป็นรูปแบบทิศทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับการระดมข้อมูลข่าวสารส่งไปสู่ผู้รับสารเพื่อให้มีอิทธิพลต่อความคิดความรู้สึกและพฤติกรรมให้มากที่สุดแต่หากสถาบันทางการเมืองเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้เกิดทิศทางการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) เป็นการสื่อสารจากสถาบันทางการเมืองไปยังประชาชนและเปิดช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นตอบกลับมายังสถาบันทางการเมืองซึ่งจะก่อให้เกิดความสมดุลในการสื่อสารระหว่างสถาบันทางการเมืองกับประชาชน

บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell ได้อธิบายถึงบทบาทของการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อระบบการเมืองในเชิงโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural-functional) โดยกล่าวว่าการสื่อสารทางการเมืองคือสะพานเชื่อมระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบการเมืองผ่านการนำข้อมูลข่าวสารจากโครงสร้างหนึ่งไปสู่อีกโครงสร้างหนึ่งภายในระบบการเมืองซึ่งช่วยคำนวณให้ระบบการเมืองดำรงอยู่และสามารถทำหน้าที่นำข้อเรียกร้องความต้องการความคิดเห็นจากประชาชนเข้าสู่ระบบการเมืองให้รัฐบาลหรือองค์กรทางการเมืองรับทราบแล้วแปรเปลี่ยนเป็นนโยบายโครงการกฎหมายหรือการตัดสินใจเพื่อเผยแพร่หรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและประชาชนจะส่งข้อมูลย้อนกลับเข้าสู่ระบบการเมืองอีกครั้งจนเป็นวัฏจักรของระบบทางการเมืองซึ่งตัวแสดงที่รับหน้าที่สำคัญนี้ก็คือสื่อมวลชนนั่นเอง ดังนั้นในอีกแง่หนึ่งการสื่อสารทางการเมืองจึงเปรียบเสมือน “เส้นประสาททางการเมืองการปกครอง” หรือที่ Karl W. Deutsch เรียกว่า The nerves of government เนื่องจากเห็นว่าโครงสร้างของระบบการเมืองมีลักษณะเป็นโครงข่ายของระบบการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและกระบวนการสื่อสารเป็นพื้นฐานของทุกกิจกรรมทางการเมืองและช่วยประสานส่วนต่างๆของระบบการเมืองเข้าไว้ด้วยกัน (ชวนะ ภวภานันท์, 2557)

นอกจากนี้หากพิจารณาการสื่อสารทางการเมืองจากทัศนะของหลุยส์ อัลธัสแซร์ (Louis Althusser) ในประเด็นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐเผยให้เห็นว่าแม้ “รัฐบาล” ซึ่งจัดเป็นกลไกด้านการปราบปรามของรัฐมีบทบาทหน้าที่หลักคือใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดเช่น ออกกฎหมายนโยบายหรือโครงการการบังคับบัญชาและกำกับดูแลให้หน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ตามแผนที่

ได้วางไว้การบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษผู้ฝ่าฝืนเป็นต้นแต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลก็ยังมิบทบาทหน้าที่รองในเชิงอุดมการณ์ (กำหนดกรอบความคิดและการกระทำของคนในสังคม) ควบคู่กับการใช้ความรุนแรงด้วย (หลุยส์ อัลธุซซาร์, 2557) ซึ่งในที่นี้ก็คือการใช้สถาบันสื่อมวลชนในการเผยแพร่ส่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองตลอดจนค่านิยมแนวความคิดความเชื่อของรัฐ/รัฐบาล ไปสู่ส่วนอื่นของสังคมเช่นเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐหน่วยงานเอกชนและประชาชนเพื่อให้การกุมอำนาจรัฐเป็นไปอย่างมีเสถียรภาพ แต่กระนั้นการทำหน้าที่เชิงอุดมการณ์ของรัฐบาลมิได้เป็นไปอย่างง่ายตายหากแต่ต้องเผชิญกับการท้าทายแรงต่อต้านทางความคิดจากผู้ที่ถูกปกครองซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่เชิงอุดมการณ์ของรัฐบาลเอง

จากการศึกษาแนวคิดการสื่อสารทางการเมืองพบว่ามีหลากหลายมิติในการศึกษา แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองระดับมวลชนคือรัฐบาลซึ่งได้เข้ามาใช้อำนาจบริหารและทรัพยากรการสื่อสารของรัฐแล้วดำเนินการส่งสารเช่นนโยบายผลงานการดำเนินงานแนวคิดและค่านิยมทางการเมืองเป็นต้นผ่านสื่อมวลชนทุกแขนง โดยเฉพาะสื่อมวลชนของรัฐไปสู่ประชาชนเพื่อให้เกิดการยอมรับหรืออย่างน้อยที่สุดไม่คัดค้านในกิจกรรมที่รัฐบาลกระทำทั้งในด้านข่าวสารนโยบายการปฏิบัติตามนโยบายซึ่งจะมีผลสืบเนื่องต่อการเกิดความชอบธรรมทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองมีส่วนสำคัญในการคำนวณระบบการเมืองให้ดำรงอยู่และไม่ว่าประเทศนั้น ๆ จะมีการปกครองรูปแบบใดก็ตามการสื่อสารทางการเมืองจะแสดงบทบาทหน้าที่ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. ประชาสัมพันธ์ทางการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาล

รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆจะดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารชี้แจงนโยบายการดำเนินงานและผลงานไปยังประชาชนผ่านสื่อมวลชนโดยการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลมักมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์ตลอดจนประเด็นทางการเมืองการปกครองให้ประชาชนรับทราบเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีในหน่วยงานหรือระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชนช่วยทำให้ประชาชนและรัฐบาลมองเห็นทิศทางในการขับเคลื่อนประเทศได้อย่างสอดคล้องต้องกัน

2. กลุ่มเกลาคความคิดทางการเมือง

การดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลผ่านสื่อมวลชนในอีกด้านหนึ่งคือการสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ในแนวทางการปกครองผ่านการเน้นย้ำและส่งต่อค่านิยมแนวคิดและอุดมการณ์ที่เป็นที่ยอมรับภายใต้ระบอบการปกครองที่เป็นอยู่ให้แก่ประชาชนซึ่งสามารถก่อให้เกิดทัศนคติและจิตสำนึกทางการเมืองอันจะนำไปสู่การเตรียมพร้อมประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดีตามแนวทางการปกครองเช่นมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการสนับสนุนภารกิจของรัฐบาลเคารพกฎหมายไม่ละเมิดค่านิยมของสังคมและเป็นการสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบการเมืองโดยป้องกันไม่ให้สมาชิกของสังคมหันเหไปสู่แนวทางการเมืองอื่น

3. สร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง

ภาพลักษณ์ที่ดีทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คณะรัฐบาลสามารถทำงานได้อย่างราบรื่นและมีเสถียรภาพการสื่อสารทางการเมืองจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนให้เกิดความรู้สึกและรักษาไว้ซึ่งความนิยมชมชอบการยอมรับในสถานภาพและคุณงามความดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนโยบายกฎหมายตลอดจนการตัดสินใจทางการเมืองต่าง ๆ อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงหากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่เป็นที่ยอมรับหรือคณะรัฐบาลมีผลงานไม่โดดเด่นเท่าที่ควรแต่สามารถใช้สื่อมวลชนเน้นประชาสัมพันธ์เพียงด้านดีและกลบจุดด้อยเพื่อสร้างการยอมรับให้มีมากขึ้นก็นับว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์ได้เช่นกันดังนั้นภาพลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการประกอบสร้างความจริงซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริงประสานกับการรับรู้ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของประชาชน

สรุปปัจจุบันภาพลักษณ์ คือ องค์ประกอบที่สำคัญของหน่วยงาน องค์กร สถาบันทั่วไป และองค์กรสถาบันทางการเมือง ทุกหน่วยงาน องค์กร สถาบัน บุคคลทางการเมือง พยายามจะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีภาพลักษณ์ในเชิงบวกให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน องค์กร สถาบัน บุคคลทางการเมือง ซึ่งทัศนคติทางการเมืองของปัจเจกบุคคลเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ภาพลักษณ์ทางการเมือง

สรุป

การอยู่รอดหรือการได้รับความยอมรับ หรือการได้รับความนิยม หรือการได้รับความเชื่อถือไว้วางใจอย่างยั่งยืนขององค์กรทางการเมือง หรือกลุ่มการเมือง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับภาพลักษณ์ทางการเมือง หากองค์กรทางการเมืองหรือกลุ่มการเมือง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องใดมีภาพลักษณ์ที่ดี ประชาชนก็จะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาให้ความไว้วางใจ และยอมรับให้ความร่วมมือต่อองค์กรทางการเมืองหรือกลุ่มการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ ก่อให้เกิดความราบรื่นในการดำเนินงาน และความเจริญก้าวหน้าขององค์กรทางการเมืองหรือกลุ่ม การเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากหน่วยงานใดมีภาพลักษณ์เชิงลบ มีชื่อเสียงเสื่อมเสีย ประชาชนก็จะไม่ไว้วางใจ ไม่เชื่อถือ เกิดความระแวง สงสัย ซึ่งผลที่ตามมา ก็คือ องค์กรทางการเมืองหรือกลุ่มการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น ยอมประสออุปสรรคนานาประการในการปฏิบัติงาน และถ้าหากองค์กรทางการเมืองหรือกลุ่มการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องปล่อยทิ้งไว้ไม่มีการแก้ไข องค์กรทางการเมืองหรือกลุ่มการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นจะไม่สามารถอยู่รอดได้ ต้องล้มเลิกภารกิจหรือกิจกรรมในการดำเนินงานทางการเมืองไปในที่สุด

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในทางการเมืองไทยมาตั้งแต่อดีตโดยมีบทบาท สำคัญในการถ่ายทอดและขยายแนวความคิดตลอดจนอุดมการณ์ทางการเมืองจากผู้ปกครองไปยังประชาชนในปกครองเพื่อโฆษณาชวนเชื่อและจูงใจให้ประชาชนเกิดความนิยมชมชอบความศรัทธา เชื่อมั่นและความจงรักภักดีต่อผู้ปกครอง การพัฒนาทางเทคโนโลยีทางการสื่อสารรวมถึงพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน นักการเมืองมักประดิษฐ์ถ้อยคำ (จะโดยตัวเองหรือคนอื่นคิดให้ก็ตาม) อันโดดเด่นเป็นที่

จดจำจนกลายเป็นวาทกรรมประจำตัวกันคนละมากบ้างน้อยบ้าง วาทกรรมดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารกับผู้ฟังคือสาธารณชนหรือประชาชนให้รับรู้และเข้าใจความคิด ความเชื่อ การกระทำของผู้พูดในสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด หรือไม่ก็เป็นแก่นความคิดของผู้พูด ที่แสดงให้เห็นวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานทางการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ฟังเชื่อถือ ยอมรับ และคล้อยตาม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จการเมืองได้ต่อไปแม้วาทกรรมเหล่านั้นได้ผ่านการประดิษฐ์คิดค้นมาอย่างดีหรือเกิดขึ้นโดยปุปป์ฉับพลันก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่า จะบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดผลตามเป้าหมายเสมอไป มีหลายกรณีที่วาทกรรมอันสวยหรูกลายเป็นหอกกลับเข้ามาทิ่มแทงผู้พูดอย่างไม่คาดคิดการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองคนสำคัญนั้น ถือว่าเป็นการสื่อสารที่ส่งผ่านไปถึงผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ชวนะ ภวานันท์. (2557). *ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง ในประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารการเมือง หน่วยที่ 1-7*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธัญญา ไยทอง. (2548). *กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของสาขาพรรคประชาธิปัตย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นันทนา นันทวโรภาส. (2558). *สื่อสารการเมือง: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แมสมิเดีย.
- ระวีวรรณ ประกอบผล. (2530). *การสื่อสารทางการเมือง: เอกสารประกอบการบรรยาย*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2544). *นิเทศศาสตร์กับการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ และ ปียากร หวังมหาพร. (2557). *การสื่อสารทางการเมืองภาครัฐ ในประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารการเมือง หน่วยที่ 8-15*. พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ. (2489). *ความทรงจำพระนคร*. กรุงเทพฯ: พระจันทร์.
- สุภาภรณ์ ตังอินทร์. (2553). *กลยุทธ์การสื่อสารการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). *การสื่อสารกับการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนด์ พรีนติ้ง.

- เสถียร เขยประทับ. (2540). *การสื่อสารกับการเมือง: เน้นสังคมประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หลุยส์ อัลธูแซร์. (2557). *อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ*. แปลโดยกาญจนา แก้วเทพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- อลงกรณ์ อรรคแสง. (2553). *พัฒนาการและการสื่อสารแนวความคิดที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 ถึงปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Robert E. Denton and Gary C. Woodward,. (1990). *Political Communication in America*. New York: Praeger.

